

RECENZJA

rozprawy doktorskiej

mgr Ewy STĘPIEŃ

*nt. Bezpieczeństwo osobiste uchodźców przebywających w ośrodkach dla
cudzoziemców na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w kontekście bezpieczeństwa
wewnętrznego państwa*

napisanej pod kierunkiem dr. hab. Anny GOŁĘBIEWSKIEJ, prof. SGSP

(Warszawa 2020, ss. 228 + Aneks, ss. 70)

WPROWADZENIE

Rada Dyscypliny Naukowej Nauki o Bezpieczeństwie Szkoły Głównej Służby Pożarniczej w Warszawie uchwałą podjętą 4 listopada 2020 r. powołała mnie na recenzenta rozprawy doktorskiej mgr Ewy Stępień pt. *Bezpieczeństwo osobiste uchodźców przebywających w ośrodkach dla cudzoziemców na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w kontekście bezpieczeństwa wewnętrznego państwa*, napisanej pod kierunkiem naukowym prof. SGSP dr hab. Anny Gołębiowskiej w Instytucie Bezpieczeństwa Wewnętrznego Szkoły Głównej Służby Pożarniczej w Warszawie.

Recenzję przekazałem 30 grudnia 2020 r. jednocześnie korzystając z uprawnienia, o którym mowa w § 6 ust. 6 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. poz. 261), które w tym przewodzie ma zastosowanie na mocy dyspozycji art. 179 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669 z późn. zm.) w swojej recenzji wnioskowałem o poprawienie i uzupełnienie rozprawy doktorskiej, co niniejszym Doktorantka uczyniła przygotowując aneks.

Zgodnie z postulatami zawartymi w mojej pierwszej recenzji, wraz z pismem Dyrektora Instytutu Bezpieczeństwa Wewnętrznego SGSP st. bryg. dr inż. Roberta Pieca z 19 kwietnia 2021 r. otrzymałem do oceny poprawioną i uzupełnioną rozprawę doktorską wraz z aneksem, który również ma charakter opracowania merytorycznego.

Biorąc powyższe pod uwagę, zgodnie z dyspozycją § 6 ust. 6 ww. rozporządzenia, niniejszym przedstawiam recenzję uzupełnionej o Aneks dysertacji mgr Ewy Stępień:

OCENA METODOLOGICZNA

Praca nosi tytuł *Bezpieczeństwo osobiste uchodźców przebywających w ośrodkach dla cudzoziemców na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w kontekście bezpieczeństwa wewnętrznego państwa*. Z tytułem koresponduje cel badań - określenie rodzaju i zakresu czynników mających bezpośredni i pośredni wpływ na poczucie bezpieczeństwa osobistego wśród uchodźców przebywających w ośrodkach dla cudzoziemców na terenie RP oraz wpływu wskazanych czynników na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa.

Cel ten warunkuje główny problem badawczy o treści: *Czy istnieją, a jeżeli tak, to jakie, czynniki determinujące poczucie utraty bezpieczeństwa osobistego wśród uchodźców przebywających w ośrodkach dla cudzoziemców na terenie RP oraz czy naruszenie lub utrata powyższego wpływa na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa.*

Z powyższego problemu badawczego wygenerowano zasadnie hipotezę badawczą o treści: *na uchodźców przebywających w ośrodkach dla cudzoziemców na terenie RP oddziałują czynniki determinujące poczucie ich bezpieczeństwa osobistego, które mogą wpływać na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa.*

W celu zweryfikowania hipotezy badawczej przyjęto następujące szczegółowe problemy badawcze w formie pytań:

1. Co to jest bezpieczeństwo wewnętrzne w RP?
2. Jakie są regulacje prawne dotyczące uchodźstwa?
3. W czym się zawiera wieloaspektowe ujęcie bezpieczeństwa?
4. Jakie są teoretyczne i praktyczne aspekty zagrożeń związane z bezpieczeństwem wewnętrznym?
5. Co to są bezpośrednie i pośrednie determinanty bezpieczeństwa osobistego uchodźców przebywających w ośrodkach dla cudzoziemców na terenie RP?

Każdemu z wyżej wymienionych problemów szczegółowych przyporządkowano jeden rozdział merytoryczny i hipotezy szczegółowe oraz wskazano na kwestie użytych metod, narzędzi i technik badawczych. Właściwie dokonano analizy literatury przedmiotu.

Na zakończenie rozdziałów nie wyszczególniono wniosków, natomiast konkluzje generalne zawarto w Zakończeniu dysertacji. Mając powyższe na względzie, uznaję za wyczerpujący rozdział metodologiczny i potwierdzam nieniejszym, że on spełnia wymogi na potrzeby dysertacji.

OCENA MERYTORYCZNA

Pierwszym rozdziałem merytorycznym dyzertacji jest rozdział drugi o tytule: *Bezpieczeństwo wewnętrzne w Rzeczypospolitej Polskiej*. Podjęto w nim następujące kwestie:

2.1. Pojęcie bezpieczeństwa wewnętrznego i jego miejsce w strukturze bezpieczeństwa narodowego RP;

2.2. Struktura instytucjonalna bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce;

2.3. Zadania wybranych instytucji bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce;

2.4. Funkcjonowanie samorządów terytorialnych w zakresie bezpieczeństwa uchodźców.

Rozdział treściowo wyczerpuje prezentowaną wiedzę na potrzeby dyzertacji.

Drugim rozdziałem merytorycznym jest trzeci rozdział o tytule *Regulacje prawne dotyczące uchodźstwa* – gdzie zaprezentowano te międzynarodowe i polskie.

Rozdział czwarty – *Wieloaspektowe ujęcie bezpieczeństwa* – przedstawia kwestie prawno-organizacyjne oraz wielowymiarowy aspekt bezpieczeństwa wewnętrznego. W szczególności, w ramach drugiego podrozdziału odniesiono się do *istoty bezpieczeństwa wraz z jego typologiami i bezpieczeństwa indywidualnego oraz zbiorowego*. Generalnie w treści rozdziału zawarto obszerną wiedzę odnośnie bezpieczeństwa, wiele właściwych treści jest związanych z teorią bezpieczeństwa narodowego.

W piątym rozdziale o tytule *Teoretyczne i praktyczne aspekty zagrożeń* – zaprezentowano wyniki z badań na temat *poznawczych aspektów zagrożeń w kontekście bezpieczeństwa wewnętrznego oraz analizy ryzyka zagrożeń w ośrodkach dla cudzoziemców*.

Rozdział szósty – *Bezpośrednie i pośrednie determinanty bezpieczeństwa osobistego uchodźców przebywających w ośrodkach dla cudzoziemców na terenie Rzeczypospolitej Polskiej* – obrazuje wyniki z badań dotyczących *identyfikacji czynników determinujących poczucie bezpieczeństwa uchodźców w świetle badań własnych, analizy wpływu bezpieczeństwa osobistego uchodźców na bezpieczeństwo wewnętrzne RP w świetle badań własnych oraz rekomendacje i autorską koncepcję systemowych rozwiązań w aspektach doskonalenia procesu pomocy uchodźcom z uwzględnieniem konieczności zachowania bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce*.

W Zakończeniu Doktorantka podniosła następujące kwestie:

1. Pojęcie bezpieczeństwa osobistego powinno być w dalszym ciągu eksplorowane. Istnieje bowiem potrzeba usystematyzowania pojęć związanych z tym terminem.¹

2. Bezpieczeństwo osobiste uchodźców ma wpływ na bezpieczeństwo wewnętrzne kraju i dokonanie oceny tego faktu jest bardziej skomplikowane niż w latach ubiegłych. Stale rosnąca liczba migrantów z różnych regionów świata jest trudna do oceny.

3. *Kluczowym czynnikiem wpływającym na poczucie utraty bezpieczeństwa (uchodźców, przypis prof. R. Jakubczak) był brak stabilizacji i niepewność związana z pobytem na terenie danego kraju.* Osoby, które brały udział w badaniach zanim dotarły na teren RP przebyły bardzo długą i niepewną drogę związaną z migracją. Osoby te wykazują się nieufnością w stosunku do mieszkańców kraju, do którego przybyli. W szczególności, żyją one w niepewności - mogą zdobyć status uchodźcy albo zostać deportowane, co ma wpływ na ich poczucie bezpieczeństwa i tym samym na poczucie bezpieczeństwa osób, które znajdują się w okolicy ośrodków dla uchodźców.

4. Wyniki badań pozwalają na wysnucie wniosku, że *przyczyną poczucia zagrożenia są dwa wyraźne źródła (...) człowiek i natura, dla człowieka jest drugi człowiek.*

5. Z analizy literatury oraz wyników badań własnych pojawił się nie do końca przekonywujący wniosek, że w Polsce społeczeństwo potrzebuje stworzenia procesu edukacji, tak by możliwa była zmiana mentalności Polaków i ich podejścia do reprezentantów *innych cywilizacji i kultur.*

6. Wyniki badań pozwalają przyjąć, że hipoteza zweryfikowała się pozytywnie a cel badań został osiągnięty.

7. Dyżertacja także zasługuje na uwagę ze względu na fakt, że dotychczas nie eksplorowano w wystarczającym zakresie kwestii związanych z *bezpieczeństwem osobistym uchodźców względem bezpieczeństwa państwa.*

Proszę zająć stanowisko odnośnie takiego stwierdzenia: „funkcjonariusze Straży Granicznej łamią prawa cudzoziemców poprzez uniemożliwianie złożenie wniosków o status uchodźcy” – odniesienie: tabela 24, punkt 1. Proszę o dowody prawne (np. rozstrzygnięcia sądowe), merytoryczne.

Powyższe świadczy o tym, że Doktorantka dokonała rzetelnych badań i właściwie na ich bazie wniosowała.

Podsumowując merytoryczną część uważam za zasadną i przyjmuję.

WNIOSEK KOŃCOWY

Mając na względzie powyższe oraz wymogi ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) uznaję, że dorobek naukowy zawarty w dyzertacji pozwala promować Doktorantkę do kolejnych etapów w procedurze o uzyskanie stopnia doktora. Wniosuję więc o dopuszczenie mgr Ewy Stępień do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

Ryszard JACUBCZAK